Raadsvoorstel

Datum Raadsvergadering:	
Agenda nr:	
Onderwerp:	Onderzoek kostenbeheersing Jeugdzorg en Wmo
Portefeuillehouder(s)	Wethouder Verwijmeren
Van:	Peter van Loon
Telefoonnummer:	4531
Email:	peter.vanloon@etten-leur.nl

Aan de leden van de raad.

Voorstel

1. Kennis te nemen van de rapportage van Bureau HHM ‘Aanpassingen Wmo en Jeugdzorg Etten-Leur’ (bijlage 2) inclusief de rapportages documentenanalyse (bijlage 3) en data-analyse (bijlage 4)
2. Kennis te nemen van de rapportage van Cebeon ‘Uitgaven sociaal domein gespiegeld aan het gemeentefonds’ (bijlage 5).
3. In te stemmen met de keuzes ten aanzien van de door HHM aangeleverde maatregelen en de voorstellen van het college, zoals aangegeven in de bijlage ‘Reflectie en voorstellen college op maatregelen HHM rapportage’ (bijlage 1).
4. Ermee in te stemmen dat het college de voorstellen met een concrete kostenbeheersing verwerkt in de begroting 2026 en volgende jaren en de maatregelen, die verder onderzoek vereisen, uitwerkt in een plan van aanpak.

Inleiding

Op 17 september 2024 besloten wij een plan te ontwikkelen om de uitgaven binnen de Jeugdzorg en Wmo te beheersen en mogelijk terug te dringen. We namen bureau HHM in de arm om het onderzoek uit te voeren om zicht te krijgen op de ontwikkelingen binnen het sociaal domein en met maatregelen te komen, waarmee de gemeente in de komende jaren meer grip kan krijgen op de stijgende uitgaven van de Wmo en Jeugdzorg. Bureau HHM rondde in mei ’25 het onderzoek af met de rapportage ‘aanpassingen Wmo en Jeugdzorg Etten-Leur’. Omdat aanvankelijk het beeld bestond dat wij meer dan gemiddeld uitgeven aan Jeugdzorg en Wmo voerde Cebeon als onderdeel van

onderzoek door HHM een onderzoek uit om onze uitgaven in het sociaal domein te spiegelen aan de inkomsten die we voor deze taken van het Rijk in het gemeentefonds ontvangen. De uitkomsten van het Cebeon onderzoek zijn verder door HHM gebruikt en opgenomen in haar rapportage.

Beoogd effect en evaluatie:

Dit voorstel is erop gericht om meer grip te krijgen op de stijgende uitgaven binnen de Wmo en Jeugdzorg in Etten-Leur. We streven concrete kostenbeheersingsmaatregelen na en nemen deze op in de begroting vanaf 2026 en de jaren daarna. Daarnaast werken we in een plan van aanpak die maatregelen uit, die nader onderzoek vereisen om te anticiperen op mogelijke toekomstige financiële uitdagingen.

Argumenten

1.1 De algemene conclusie van het HHM onderzoek wijst uit dat Etten-Leur het goed doet binnen de Wmo en Jeugdzorg. Hoewel we goed presteren, nemen we toch gerichte maatregelen om de kosten ook op de lange termijn beheersbaar te houden.

Bureau HHM voerde eerst een documentenanalyse (bijlage 3) en een data-analyse (bijlage 4) uit en beschrijven op basis daarvan haar bevindingen. Op basis van de uitgevoerde onderzoeken en interviews constateert HHM dat Etten-Leur het goed doet binnen het sociaal domein. Ook tijdens de participatiedialoog, die uw raad in maart 2025 organiseerde, bleek dat onze maatschappelijke organisaties positief zijn over hoe het sociaal domein in Etten-Leur georganiseerd is. Conclusie van HHM is dat er weinig korte-termijn maatregelen aan het licht gekomen zijn, waarmee snel besparingen zijn te realiseren. De uitzondering hierop is de noodzaak om de toename van de huishoudelijke ondersteuning terug te dringen, zeker ook vanwege de toenemende vergrijzing. HHM stelt hiervoor dan ook voor de korte termijn een aantal maatregelen voor.

HHM beveelt aan om voor de langere termijn vooral kritisch te kijken naar de inrichting van het zorglandschap en naar mogelijkheden om als gemeente sneller en directer te sturen op doelen en resultaten. Denk hierbij aan het (regionaal) inkoopmodel, sterker contractmanagement, het groepsgericht/collectief maken van ondersteuningsvormen, maar vooral ook naar het versterken van de sociale basis. Dit laatste sluit naadloos aan op de aanbevelingen van Cebeon. Dit was ook één van de belangrijkste uitkomsten van de participatiedialoog op 24 maart 2025.

2.1 Ook uit het onderzoek van Cebeon blijkt dat wij het goed doen.

In de opdracht aan Bureau HHM was de opdracht aan Cebeon opgenomen om de uitgaven aan het sociaal domein te vergelijken met de algemene middelen, zoals die via het gemeentefonds beschikbaar worden gesteld voor de betreffende taakgebieden. Cebeon bracht met dit onderzoek (Jeugdzorg, Wmo én Participatiewet) in beeld wat het in Etten-Leur kost om een voorzieningenniveau te realiseren dat gelijkwaardig is aan dat van vergelijkbare gemeenten. De resultaten verwerkte Cebeon in een aparte rapportage ‘Uitgaven sociaal domein gespiegeld aan gemeentefonds’ (bijlage 5), waaruit blijkt dat wij het goed doen.

3.1 We willen ambitie en lef tonen om vernieuwende en impactvolle maatregelen te nemen die niet vanzelfsprekend zijn maar wel bijdragen aan beheersing van de kosten en kunnen raken aan de dienstverlening aan onze inwoners.

Daarom is onze inzet ook om met de voorgestelde maatregelen aan de slag te gaan. We realiseren ons dat de complexiteit van de opgaven en de afhankelijkheden onderweg ertoe kunnen leiden dat niet alles binnen de gestelde termijnen of op de beoogde manier gerealiseerd wordt. We vragen daarom het vertrouwen dat we met de uitvoering van de voorgestelde maatregelen de juiste dingen doen met de juiste intentie en inzet.

In bijlage 1 (reflectie en voorstellen college op maatregelen HHM rapportage) beschrijven we de ontwikkelingen en reflectie vanuit Etten-Leur en wat onze voorstellen zijn voor de door HHM voorgestelde maatregelen.

4.1 De kostenbeheersing voor de korte termijn voeren we onmiddellijk in en nemen we op in de begroting 2026 en volgende jaren.

Kostenbeheersing, onmiddellijk in te voeren Begroting 2026 Begroting 2027 ev

Wmo: HO light standaard invoeren (1) €165.000 €165.000 + €41.250

Wmo: stoppen met wasverzorging (2) €86.387 €86.387

Wmo: inzetten op reablement (3) €105.000 €105.000

(nummers) corresponderen met de maatregelen Wmo, Jeugd, Sociaal Domein breed, zoals in bijlage 1

De financiële effecten van bovenstaande maatregelen, waarbij we een concrete kostenbeheersing kunnen berekenen, nemen we op in de begroting 2026 en volgende jaren. Met de reguliere P&C rapportages verantwoorden we in hoeverre we deze resultaten realiseren en passen, indien nodig, hierop de begroting aan.

4.2 Voor de uitwerking van overige maatregelen stellen we een plan van aanpak met een tijdpad op.

Kostenbeheersing op middellange termijn, uit te werken in het plan van aanpak

Wmo: organiseren groepsgerichte begeleiding (4)

Wmo: scherpere monitoring en contractmanagement (6)

Jeugd: groepsgerichte aanpak profiel 5 (1)

Jeugd: protocol gebruikelijke zorg (2)

Jeugd: normenkader niet vrij toegankelijke zorg (3)

Jeugd: vaste jeugdprofessional per gezin (4)

SD breed: scherper contractmanagement (1)

SD breed: ontwikkeling Stevige Lokale Teams (3)

SD breed: monitoring en evalueren aanscherpen (4)

Kostenbeheersing op langere termijn, uit te werken in het plan van aanpak

Wmo: normenkader begeleiding toepassen (8)

Wmo: rol en positie Wmo-consulenten heroverwegen (9)

Wmo: individuele begeleiding als algemene voorz. (10)

Jeugd: normaliseren (5)

Jeugd: afstemming onderwijs en jeugdzorg (6)

Jeugd: preventie hoogcomplexe/landelijke jeugdzorg (8)

Jeugd: onderzoek naar huidige zorgprofielen (9)

SD breed: wijkgericht werken (5)

SD breed: heroverwegen inkoopmodellen (7)

Maatregelen, waarbij we geen noodzaak tot aanpassing van onze werkwijze zien

Wmo: passend beschikken (5)

Wmo: uniforme beoordeling hulpvragen (7)

Jeugd: alternatieven voor ernstige dyslexie (7)

SD breed: aanscherpen afspraken casus/proces regie (2)

SD breed: visie op brede sociale basis (6)

(nummers) corresponderen met de maatregelen Wmo, Jeugd, Sociaal Domein breed, zoals in bijlage 1

We gaan aan de slag met bovenstaande maatregelen, die nader onderzoek en uitwerking vergen. Hierbij bekijken we tegelijk hoe we interne bedrijfsprocessen efficiënter kunnen inrichten. Hiervoor stellen we een plan van aanpak op met een tijdsplanning. Dit plan van aanpak ronden we af uiterlijk eerste kwartaal 2026.

Alternatieven/varianten

3.1 / 4.1 Geen maatregelen nemen lijkt op dit moment verantwoord, maar kan gevolgen hebben voor de toekomst.

Op basis van de positieve financiële ontwikkelingen op basis van de meicirculaire 2025 en de resultaten en aanbevelingen vanuit het Cebeon onderzoek kunnen we de keuze maken om geen maatregelen door te voeren of daarin terughoudend te zijn. Als we geen maatregelen nemen of daarin terughoudend zijn, dan lopen we de kans mis om kostenbeheersing te realiseren dan wel te anticiperen op eventuele negatieve financiële effecten in de toekomst. Daarom maken we de keuze om met de maatregelen aan de slag te gaan die leiden tot beheersing van de kosten of een maatschappelijke meerwaarde hebben.

Kanttekeningen en risico's

3.1/4.1 Als de sociale basisvoorzieningen niet op orde zijn, stijgen de lasten bij Wmo en Jeugdzorg.

Cebeon beveelt aan om terughoudend te zijn met maatregelen op de taakgebieden waar we minder uitgeven, dan dat we van het Rijk ontvangen, zoals op de onderdelen jeugdzorg en sociale basisvoorzieningen. Dit neemt niet weg dat we ook maatregelen kunnen nemen, die een maatschappelijke meerwaarde opleveren. Door stijgende lasten bij met name de Wmo en de jeugdzorg dient er rekening mee te worden gehouden dat dit beeld zich vanaf 2025 minder gunstig kan ontwikkelen. Stijgende lasten voor Wmo en Jeugdzorg worden versterkt als sociale basisvoorzieningen een minder preventieve werking hebben.

3.2/4.2 Uit de Hervormingsagenda Jeugd voerden we al veel maatregelen uit, daarom is het voor Etten-Leur lastig om de toekomstige taakstellingen te behalen.

We geven de winstwaarschuwing af, dat het voor Etten-Leur lastig is om de financiële taakstellingen vanaf 2028 te behalen, omdat we al veel maatregelen doorvoerden uit de Hervormingsagenda Jeugd.

3.3/4.3 Naast het onderzoek door HHM bleven de ontwikkelingen in Etten-Leur niet stil staan.

HHM rondde in april 2025 haar data-analyse en documentenonderzoek af, inclusief de dialoog met stakeholders, toegangsmedewerkers en beleidsmedewerkers. In de tussentijd maakten we op een aantal voorgestelde maatregelen al stappen. U kunt deze lezen in de bijlage bij de reflectie, die wij op de voorgestelde maatregelen geven

3.4 / 4.4 Landelijk financiële ontwikkelingen halen de urgentie af van te nemen maatregelen om kosten te beheersen dan wel terug te dringen.

Tijdens de looptijd van het onderzoek bracht het kabinet de voorjaarsnota uit. Begin juni 2025 ontvingen we de meicirculaire. Daaruit blijkt dat we via de algemene uitkering in het gemeentefonds extra middelen ontvangen voor de uitvoering van de jeugdzorg en Wmo. Het gaat hier om de volgende bedragen voor jeugdzorg:

2025: € 1.006.000, 2026: € 3.304.000, 2027: € 3.344.000 en € 541.000 in 2026 voor Wmo

De middelen vanaf 2028 zijn nog onzeker. Hiervoor zal de deskundigencommissie Van Ark in de eerste helft 2027 wederom een advies uitbrengen.

Door deze recente financiële ontwikkelingen is de behoefte aan maatregelen om de kosten te beheersen dan wel terug te dringen, mogelijk minder urgent. Ondanks deze positieve financiële ontwikkelingen en het feit dat we het goed doen, zetten we wel in op maatregelen die leiden tot beheersing van de kosten of een maatschappelijke meerwaarde hebben. Dit om voorbereid te zijn op eventuele maatregelen vanuit de Rijksoverheid in de (nabije) toekomst, die voor ons tot negatieve financiële effecten kunnen leiden.

3.5/4.5 De stip aan de horizon kan de komende jaren verschuiven.

Hoewel we de ambitie hebben om aan de slag te gaan met de maatregelen, zoals genoemd in het HHM rapport en beschreven in bijlage 1, is het belangrijk te erkennen dat deze ambities beïnvloed kunnen worden door landelijke en regionale ontwikkelingen. Denk hierbij aan de aankomende Hervormingsagenda Jeugd, de ontwikkeling van de Stevige Lokale Teams, de uitkomsten van het onderzoek van de commissie Van Ark, de nieuwe regiovisie op de Jeugdzorg en het invoeren van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo. Deze ontwikkelingen kunnen niet alleen inhoudelijk onze koers beïnvloeden maar vormen ook een financieel risico naar de toekomst.

Deze aspecten nemen we op in de komende beleidsactualisatie 2026-2030

3.6/4.6 De door HHM berekende financiële effecten bij een aantal maatregelen zijn gebaseerd op aannames, deels gebaseerd op oude data over de jaren 2021/2024.

Risico is daarom, dat de genoemde besparingen niet volledig worden behaald. We rapporteren bij de eerste en tweede bestuursrapportage 2026 in hoeverre we de gerealiseerde besparingen behalen.

3.7/ 4.7 Etten-Leur kan sommige maatregelen niet alleen doorvoeren.

Naast maatregelen, die we als Etten-Leur zelf kunnen doorvoeren, hebben veel voorgestelde maatregelen betrekking op het regionale jeugdzorgstelsel en de regionale Wmo-overeenkomsten voor de maatwerkvoorzieningen Huishoudelijke Ondersteuning en Begeleiding. Deze maatregelen kunnen we als Etten-Leur niet alleen doorvoeren. Af- en instemming met de overige regiogemeenten is noodzakelijk. Daarnaast zijn we afhankelijk van landelijke besluitvorming en financiering.

4.8 Een aantal maatregelen vereisen nader onderzoek, zoals onderzoek naar overeenkomstige doelen en doelgroepen.

Het verder uitwerken en implementeren van een aantal maatregelen vereist personele capaciteit. Daarom is een zorgvuldige planning voor deze maatregelen noodzakelijk. Zie hiervoor het onderdeel ‘personele toelichting’.

Toelichting

Financiële toelichting:

HHM adviseert ons in haar rapportage over maatregelen, die kunnen bijdragen aan het beheersen van de oplopende kosten. Deze maatregelen zijn onderbouwd met een financiële doorrekening van de verwachte besparingen/minderkosten. In de bijlage 1 van dit voorstel nemen we de mogelijke besparingen op voor zover die door HHM zijn doorberekend en zoals wij die realistisch inschatten.

Daarbij past wel een winstwaarschuwing: de uitvoering van deze maatregelen zijn niet zonder risico’s, maar mede afhankelijk van uitvoerbaarheid, juridische kaders en maatschappelijke acceptatie. Daarom verantwoorden we zoals gebruikelijk via onze planning- en control cyclus de resultaten van de maatregelen en in hoeverre we de geraamde besparingen realiseren. Hoewel we inzetten op structurele besparingen, merken we op dat deze in de praktijk niet volledig zichtbaar zijn in de totale uitgaven omdat aantallen nog steeds stijgen (vanwege vergrijzing) en als gevolg van indexeringen vanwege loon- en prijsstijgingen, externe ontwikkelingen waar we beperkt grip op hebben.

Personele toelichting:

De personele gevolgen van het verder uitwerken en implementeren van eventuele maatregelen kunnen wij op dit moment slecht inschatten en is ook afhankelijk van de maatregelen, waarvoor we

kiezen. Op basis van de gekozen maatregelen maken we een plan van aanpak, waarin tijdsplanning maar ook de vereiste personele inzet onderdeel uitmaken.

Juridische toelichting:

Alle maatregelen toetsen wij uiteraard aan de Wmo en Jeugdwet en de daaraan verbonden jurisprudentie. Daarbij nemen we ook de nodige zorgvuldigheid in acht, zeker wanneer het de dienstverlening van onze inwoners raakt. Uitgangspunt voor ons blijft dat de zorg en ondersteuning terecht komt bij die inwoners, die dat het hardst nodig hebben.

Duurzaamheid

De Wmo en Jeugdzorg ondersteunt kwetsbare inwoners om zo goed mogelijk mee te kunnen doen aan de samenleving; een wettelijke verplichting voor de gemeente om inwoners, die onze ondersteuning nodig hebben, te compenseren. Dit is en blijft het uitgangspunt wanneer we aan de slag gaan met de aanbevelingen uit het onderzoek.

Planning

Op 19 augustus organiseren we een informatiebijeenkomst, waarin we het uitgevoerde onderzoek en dit raadsvoorstel toelichten aan de gemeenteraad. Na besluitvorming in de raad van (8 of 22) september weten we welke maatregelen we wel dan wel niet uitvoeren. Deze verwerken we vervolgens in de begroting 2026 en volgende jaren. De maatregelen, die nader onderzoek en tijd vragen, werken we verder uit in een plan van aanpak. Dit plan van aanpak ronden we af uiterlijk in het eerste kwartaal 2026.

Communicatie en participatie

Om Bureau HHM en het onderzoek goed te kunnen aansturen, richtten we een projectorganisatie in, bestaande uit een stuurgroep en een projectgroep. Daarnaast vond dialoog plaats met diverse stakeholders/zorgaanbieders van de Wmo en Jeugdzorg. Tussentijds vond afstemming en reflectie plaats met verschillende geledingen binnen onze organisatie, zoals (vertegenwoordigers van) consulenten Wmo en professionals Jeugdzorg. Tevens vond tussentijdse afstemming plaats met het Managementteam en ons college.

Op 24 maart 2025 organiseerde uw gemeenteraad een participatiebijeenkomst, waarbij uw raad in gesprek ging van maatschappelijke partners om te kijken naar kansen voor vernieuwingen en verbeteringen in het sociaal domein. De inbreng van deze bijeenkomst verwerkte HHM in hoofdlijnen in haar rapportage.

Bijlagen

1. Reflectie en voorstellen college op maatregelen HHM rapportage

2. HHM rapportage ‘Aanpassingen Wmo en Jeugdzorg Etten-Leur’
3. HHM rapportage ‘Documentenanalyse sociaal domein Etten-Leur’
4. HHM rapportage ‘Data-analyse Wmo en Jeugd Etten-Leur’
5. Rapportage Cebeon ‘Uitgaven sociaal domein gespiegeld aan gemeentefonds’

Etten-Leur, 8 juli 2025

burgemeester en wethouders,

N.J. (René) Reijngoudt
gemeentesecretaris

drs. M.C. (Marina) Starmans-Gelijns
burgemeester